

**«TE-AM IUBIT CU O IUBIRE VEȘNICĂ,
M-AM ÎNDURAT DE NIMICNICIA TA»**

(Jer 31,3)

Exercițiile Fraternității Comunione e Liberazione

Rimini, 29 aprilie 2016

Notițe din Introducerea lui Julián Carrón

Nu există nicio acțiune adevărată a vieții noastre conștiente, dacă nu pleacă de la conștiința că suntem păcătoși. «Suntem aici pentru că recunoaștem mai ales acest adevăr: suntem păcătoși. Dacă vă simțiți virtuoși, atunci nu în locul ăsta trebuia să veniți: ar fi totul inutil», ne spunea don Giussani, deoarece «conștiința de a fi păcătoși e primul adevăr al omului care acționează în viață și în istorie».¹ Păcătoși, adică nevoiași. Din această nevoie izbucnește strigătul, întrebarea, așa cum am ascultat mai devreme în *Requiem*-ul de Mozart: «Salva me, fons pietatis».² Precum spunea vameșul, din spatele templului: «Doamne, fie-ți milă de mine, păcătosul».³

Să îi cerem Spiritului să ne dea conștiința acestei nevoi a îndurării Sale.

Discendi Santo Spirito

Începem aceste zile ale noastre citind mesajul pe care ni l-a trimis papa Francisc:

«Cu ocazia cursului anual de Exerciții spirituale pentru membrii Fraternității Comunione e Liberazione, care se desfășoară la Rimini, cu titlul: „Te-am iubit cu o iubire veșnică, m-am îndurat de nimicnicia ta” (Jer 31,3), Sfinția Sa, papa Francisc, prin adresarea gândurilor sale pline de cordialitate și de bun augur, amintește că Jubileul Milostivirii e o ocazie propice pentru

---

¹ „Această bucurie dragă asupra căreia se clădește orice virtute”, Exercițiile Spirituale ale Fraternității Comunione e Liberazione, Notițe de la meditații [ținute de Luigi Giussani], Rimini 1993, supl. la *Litterae communionis* – CL, n. 6, 1993, p. 5.

² W.A. Mozart, *Requiem in re minor*, KV 626, III. Sequentia, No. 3 Rex Tremendae, CD “Spirto Gentil” n. 5.

³ Lc 18,13.

a redescoperi frumusețea credinței care pune în centrul ei iubirea plină de îndurare a Tatălui, ce a devenit vizibilă în chipul lui Cristos și e susținută de Spiritul Sfânt care călăuzește pașii credincioșilor în evenimentele istoriei. Milostivirea e calea care îl unește pe Dumnezeu de om, deschide inima spre speranța de a fi iubiți pentru totdeauna, în pofida limitei păcatului nostru. Sfântul Părinte urează ca, toți cei care urmează carisma regretatului mons. Luigi Giussani, să dea mărturie de îndurare în mod public și s-o întrupeze în viața lor, prin acțiuni de îndurare trupească și spirituală, și să fie semnul apropierii și tandreței lui Dumnezeu, astfel încât societatea de azi să redescopere urgența solidarității, a iubirii și a iertării. El invocă protecția cerească a Fecioarei Maria și, în timp ce vă roagă să vă rugați pentru susținerea ministerului său papal, acordă din suflet, atât pentru dumneavoastră, cât și pentru toți participanții, implorata binecuvântare apostolică, propagând-o și asupra celor care sunt în legătură directă prin satelit și a întregii Fraternități. Cardinal Pietro Parolin, Secretar de Stat al Sfinției Sale».

«Atunci, ucenicul pe care-l iubea Isus a zis lui Petru: „Este Domnul!” Când a auzit Simon Petru că este Domnul, și-a pus haina pe el și s-a încins, căci era dezbrăcat, și s-a aruncat în mare». Stând cu el, «niciunul din ucenici nu cuteza să-L întrebe: „Cine ești?”, căci știau că este Domnul».⁴

«Pe când ședea la masă cu ei, a luat pâinea; și, după ce a rostit binecuvântarea, a frânt-o și le-a dat-o. Atunci li s-au deschis ochii și L-au cunoscut; dar El S-a făcut nevăzut dinaintea lor. Și au zis unul către altul: „Nu ne ardea inima în noi când ne vorbea pe drum și ne deschidea Scripturile?”».⁵

Povestirile despre aparițiile lui Cristos înviat înregistrează constant uimirea discipolilor când Li se arăta viu. Prezența Sa vie e cea care domină, determinând modul lor de a fi și de a acționa.

E impresionant să vedem cum Isus se apleacă asupra nevoii lor, asupra tulburării pe care a lăsat-o în ei patima și moartea Sa: El răspunde fricii, plânsului, solitudinii, dubiilor, nostalgiei discipolilor, prin prezența Sa. De unde izvorăște această urgență a lor? După tot ceea ce au văzut și trăit ani de zile, de ce e atât de stringentă nevoia lor? Pentru că toată istoria pe care au trăit-o

---

⁴ *In* 21,7. 12.

⁵ *Lc*, 24,30-32.

cu Isus, cei trei ani petrecuți cu El, faptele pe care le-au văzut, cuvintele pe care le-au ascultat nu sunt suficiente ca să răspundă nevoii lor prezente.

Amintirea unui trecut, oricât de fascinant ar fi, nu ajunge pentru a ține piept clipei prezente. Și într-adevăr, discipolii din Emaus își spuneau unul altuia: «Noi sperăm că el este cel care trebuia să elibereze Israelul; dar, cu toate acestea, iată, este a treia zi de când s-au petrecut aceste lucruri».⁶ Toate semnele pe care le-au văzut, faptul că au fost des cu el și că au mâncat și băut cu El, nu reușeau să învingă descumpănirea, frica, singurătatea. O demonstrează, pentru totdeauna, plânsul Mariei Magdalena. Doar prezența Sa vie constituie un răspuns la înălțimea nevoii lor. Și așa, li se revelează discipolilor, prin experiența lor, care e natura proprie creștinismului. Creștinismul nu e o doctrină, o etică, un sentiment, ci e faptul unei Prezențe prezente, care predomină în privirea celui care o interceptează, o Prezență a cărei unice preocupări e să se arate, să cuprindă viața prietenilor Săi, atât de mult încât să-i facă să experimenteze o viață fără frică, fără tristețe, chiar dacă El nu mai este cu ei ca înainte de a muri.

Acea Prezență vie e ceea ce au ei în comun. Acea Prezență constituie unicul adevărat fundament al comuniunii dintre ei. Și chiar această experiență îi face să fie mai conștienți de diversitatea lor.

1. Stilul lui Dumnezeu

Acest mod de a acționa al lui Dumnezeu, faptul că li s-a revelat după înviere, ceea ce îi făcea să fie atât de diferiți de toți ceilalți oameni, face ca întrebarea pusă de Iuda Tadeu, la Cina cea de taină, să fie și mai stringentă: «Doamne, cum se face că ai să ni te revelezi nouă și nu lumii?».⁷ Reluând această întrebare, în cartea sa despre Isus, Benedict al XVI-lea adaugă: «Pentru ce nu te-ai opus cu putere dușmanilor tăi care te-au pus pe Cruce? [...] Pentru ce nu le-ai arătat cu forță incontestabilă că Tu ești Cel Viu, Stăpânul vieții și al morții? Pentru ce te-ai arătat numai unui mic grup de ucenici, în a căror mărturie trebuie să avem încredere acum? Însă întrebarea nu se referă numai la Înviere, ci la întregul mod în care Dumnezeu se revelează lumii. De ce numai lui Avram – de ce nu puernicilor lumii? De ce numai lui Israel și nu în mod incontestabil tuturor popoarelor pământului?».⁸

---

⁶ *Lc*, 24,21.

⁷ *In* 14,22.

⁸ J. Ratzinger – Benedict al XVI-lea, *Isus din Nazaret. De la intrarea în Ierusalim la Înviere*, Galaxia Gutenberg, 2012, p. 257.

Și iată răspunsul său: «Este misterul lui Dumnezeu acționează în mod discret. Că numai încetul cu încetul își construiește El, în marea istorie a omenirii, propria *sa* istorie. Că se face om, dar într-un asemenea fel încât să poată fi ignorat de contemporani, de forțele care au autoritate în istorie. Că pătimește și moare și, ca Înviat, vrea să ajungă la omenire numai prin credința alor săi, cărora li se manifestă. Că încontinuu El bate ușor la ușile inimilor noastre și, dacă îi deschidem, ne face treptat capabili să „vedem”»⁹ și, deci, să înțelegem.

În acest punct, Benedict al XVI-lea observă: «Oare nu tocmai acesta este stilul dumnezeiesc? A nu strivi cu puterea exterioară, ci a da libertate, a dăruii și a trezi iubire. Și ceea ce aparent este atât de mic, oare nu este— dacă ne gândim bine — lucrul cu adevărat mare? Oare nu emană din Isus o rază de lumină care crește prin veacuri, care nu putea să provină de la vreo simplă ființă umană și prin care intră cu adevărat în lume splendoarea luminii lui Dumnezeu? Ar fi putut oare propovăduirea apostolilor să afle credință și să zidească o comunitate universală, dacă n-ar fi acționat în ea forța adevărului [forța de Sus]? Dacă ascultăm cu inima deschisă martorii și ne deschidem în fața semnelor prin care Domnul le dă mereu credit lor și sieși, atunci știm: El a înviat cu adevărat. El e Cel viu. Lui ne încredințăm și știm că suntem pe drumul cel bun. Odată cu Toma punem mâna noastră în coasta străpunsă a lui Isus și mărturisim în fața tuturor: „Doamne, Dumnezeul meu!” (*In* 20,28)».¹⁰ Asta e cutremurător, atunci la fel ca și acum.

Punctul de pornire al discipolilor era acest fapt imposibil de șters. Conștiința lor era definită de manifestarea lui Cristos, de întâlnirea vie cu cel viu. Dar tocmai acest fapt trezea în ei întrebarea: de ce ne-a ales pe noi? Și această întrebare îi predispucea să conștientizeze metoda lui Dumnezeu, care înseamnă să îi aleagă pe câțiva (alegere, preferință) pentru a ajunge la toți, și modul Său de a acționa, adică un stil șoptit. Stilul divin e să nu intervină prin puterea forței, ci să stârnească libertatea fără să forțeze în niciun fel. Péguy ne amintește asta într-o manieră incredibilă: «Pentru această libertate [...] am sacrificat totul, spune Dumnezeu, / Pentru plăcerea pe care o am de a fi iubit de oameni liberi, / În mod liber».¹¹

---

⁹ *Ivi.*

¹⁰ *Ibidem*, p. 257-258.

¹¹ Ch. Péguy, «II mistero dei santi innocenti», în *I Misteri*, Jaca Book, Milano 1997, p. 343.

Această metodă a lui Dumnezeu – conștientizarea acestei metode – e importantă mai ales în acest moment, pentru că «azi nu trăim într-o epocă a schimbării ci trăim o schimbare de epocă»,¹² așa cum spune papa Francisc; în ultimii ani am revenit des la această temă a schimbării. Contextul cel nou, caracterizat de prăbușirea multor certitudini antice, provoacă, și în noi, ca și în discipoli, o dezorientare, frică, dubii legate de cum să stăm în fața acestei schimbări.

Într-un interviu recent și răsunător, Benedict al XVI-lea a scos în evidență cheia – dimensiunea crucială – a acestei schimbări de epocă: «Pentru omul de azi, față de perioada lui Luter și de perspectiva clasică a credinței creștine [care era dominată de preocuparea pentru mântuirea veșnică], lucrurile oarecum s-au dat peste cap [...]. Nu mai e omul cel care crede că are nevoie de justificare în fața lui Dumnezeu, ci el crede că Dumnezeu ar fi cel care trebuie să se justifice [în fața omului] datorită tuturor lucrurilor cumplite din lume și datorită mizeriei ființei umane, toate lucruri care, în ultimă instanță, ar depinde de el».¹³

Ne aflăm în fața unei adevărate răsturnări de situație a obligației datoriiilor. Acum Dumnezeu e cel care, oarecum, trebuie să se justifice, nu mai e omul: asta e situația în care ne aflăm, aceasta e «tendința de fond a vremurilor noastre».¹⁴ Într-un anumit sens, Dumnezeu e cel care trebuie să se justifice în fața omului, și nu invers; Dumnezeu e cel care, în mod paradoxal – spus în termeni pozitivi – trebuie să arate că este la înălțimea omului, a solicitării acestuia, a strigătului acestuia. «Lucrurile s-au răsturnat oarecum», s-a inversat obligația datoriei: această obligație e în seama lui Dumnezeu. El e cel care trebuie să demonstreze că e pentru om, că îi e indispensabil acestuia pentru a trăi.

E uimitor cum don Giussani a surprins dinainte semnele și importanța acestei schimbări epocale și cum a făcut, din această răsturnare de situație, piatra de temelie a metodei sale. E ca și cum Dumnezeu, Dumnezeu făcut om, și prezența Sa istorică, Biserica, ar trebui să se justifice în fața

---

¹² Francisc, *Discurs la întâlnirea cu reprezentanții celui de-al V-lea Congres național al Bisericii Italiene*, Florența, 10 noiembrie 2015.

¹³ *Interviu acordat de S.S. papa Emerit Benedict al XVI-lea despre justificarea pentru credință*, în *Per mezzo della fede*, sub îngrijirea lui Daniele Libanori, San Paolo, Cinisello Balsamo-Mi 2016, p. 127. Vezi și: *L'Osservatore Romano e Avvenire*, 16 martie 2016.

¹⁴ *Interviu acordat de S.S. papa Emerit Benedict al XVI-lea despre justificarea credinței*, în *Per mezzo della fede*, op. cit., p. 128.

oamenilor sau – în termeni care ne sunt mai familiari – e ca și cum Dumnezeu, Biserica, «ar trebui să se prezinte în fața tribunalului în care tu ești judecător prin experiența ta».¹⁵

Tocmai asta a caracterizat începutul mișcării noastre. Spre deosebire de mulți alții, deja din anii '50, don Giussani și-a dat seama că creștinismul, chiar dacă era mediul tradițional al tuturor, nu mai ținea la tinerii cu care avea el de-a face la Milano și la școală. Îi era evident că Dumnezeu făcut om, Cristos, trebuia din nou „să se justifice” în fața acelor oameni tineri care nici nu voiau s-audă de Dumnezeu, care, ba mai mult, considerau chiar că trebuie să se elibereze, în sfârșit, de Dumnezeu. Creștinismul trebuia așadar să fie repropus în funcție de natura sa: un eveniment care cuprinde viața acum și o schimbă.

Fără să vrea să impună nimic din afară, chiar din prima zi de școală, don Giussani se supune tribunalului elevilor săi, își încredințează propunerea judecății lor: «Nu sunt aici pentru ca voi să vă însușiți ideile mele, ci pentru a vă învăța o metodă adevărată de a judeca lucrurile pe care vi le voi spune».¹⁶

Elementele caracteristice ale acestei metode sunt sintetizate în vestea creștinismului, înțelegând ca eveniment, care i se propune verificării experienței noastre. De aceea chiar de la început, așa cum arată primul capitol din *Sensul religios*, don Giussani îi face conștienți pe tinerii săi interlocutori de faptul că criteriul pentru a judeca propunerea pe care le-o va face se află în ei înșiși, și acest criteriu e inima.

Și în al treilea volum al ParCursului (*De ce Biserica*) repetă că propunerea lui Cristos, care ajunge azi la oameni prin Biserică, «vrea să se măsoare» tocmai cu acel criteriu de judecată, «punându-se pe ea însăși la îndemâna experienței umane autentice. Ea își abandonează mesajul aplicării criteriilor originare ale inimii noastre. Nu impune condiții de îndeplinit în mod mecanic, se încredințează judecății experienței noastre, mai mult, o solicită în continuu să-și parcurgă drumul ei în întregime. [...] Biserica repetă cu Isus că poate fi recunoscută ca fiind credibilă în numele unei corespondențe cu exigențele elementare ale omului, în înflorirea lor cea mai autentică. Este vorba despre ceea ce Isus înțelegea prin expresia deja citată, prin care promitea discipolilor lui acel „însuțit” aici pe pământ». Continuă don Giussani: «Este, deci, ca și cum Biserica i-ar spune omului: „Cu mine vei dobândi o experiență de plenitudine de viață pe care n-

---

¹⁵ L. Giussani, *L'io rinasce in un incontro (1986-1987)*, Bur, Milano 2010, p. 300.

¹⁶ L. Giussani, *Riscul educativ*, Corint, București 2005, p. 8.

ai întâlni-o în altă parte”. Prin această promisiune ca pe muchie de cuțit Biserica se pune la încercare pe ea însăși, propunându-se ca prelungire a lui Cristos către toți oamenii». ¹⁷

Care e, deci, justificarea lui Dumnezeu în fața omului, în fața noastră? Justificarea lui Dumnezeu se numește «corespondență», o corespondență, imposibilă altminteri, cu exigențele profunde și imposibil de smuls din inima omului, a fiecărui om, a omului real; acele exigențe pentru care omul e persecutat, în pofida propriei ființe, de o neliniște de nepotolit chiar și după atingerea oricărui scop. Dumnezeu se justifică în fața omului pentru acel „mai bine”, pentru acea înflorire, pe care El o aduce în viață, pentru acea plenitudine de umanitate pe care o introduce în existență și care nu poate fi obținută de om prin propriile forțe.

Biserica, în sfârșit, nu trișează, insistă don Giussani, pentru că «tot ceea ce spune și face e totalmente la dispoziția verificării oricui. Formula ei e: încearcă tu, verifică tu! Își abandonează propunerea total în mâinile conținutului experienței tale: tu ești cel care judecă». Și adaugă: «Mai deschisă de atât, *se mòre!* [...] Biserica nu trișează în sensul că nu impune ca tu, dacă nu ești convins, să fii oricum constrâns să primești». ¹⁸

2. «Semn al vremurilor»

Atunci, cum se poate justifica Biserica, în fața noastră și a oamenilor? Trebuie identificată bine problema, așa cum don Giussani ne-a repetat adesea citând din Niebuhr: «Nimic nu e mai incredibil decât un răspuns la o întrebare care nu e pusă». ¹⁹ Trebuie să surprindem care e problema de azi, pentru ca răspunsul să poată fi perceput de fiecare dintre noi ca fiind credibil.

Care e întrebarea de azi, a omului de azi? Papa Benedict al XVI-lea, în interviul citat, o identifică în felul următor: «Percepția că noi avem nevoie de har și de iertare». ²⁰ În consecință, Biserica se va putea justifica în fața omului de azi dacă răspunde la această nevoie de har și de iertare.

Aceasta e rațiunea care îl face pe Benedict al XVI-lea să afirme: «Pentru mine e un „semn al vremurilor” faptul că ideea de îndurare a lui Dumnezeu trebuie să devină tot mai mult punctul central și predominant». Deja «papa Ioan Paul al II-lea era profund marcat de acest impuls. [...]

---

¹⁷ L. Giussani, *De ce Biserica*, Nemira, București 2005, p. 265-266.

¹⁸ L. Giussani, *Una presenza che cambia*, Bur, Milano 2004, p. 294.

¹⁹ R. Niebuhr, *Il destino e la storia*, Bur, Milano 1999, p. 66.

²⁰ *Interviu acordat de către S.S. papa Emerit Benedict al XVI-lea despre justificarea credinței*, în *Per mezzo della fede*, op. cit., p. 128.

Pornind de la experiențele în care, chiar din primii ani de viață, el a putut constata toată cruzimea oamenilor, el afirmă că îndurarea e unica reacție eficientă, adevărată și ultimă împotriva puterii răului. Doar acolo unde e îndurare se termină cruzimea, se termină răul și violența».²¹ Ioan Paul al II-lea nu a făcut altceva decât să propună îndurarea ca unic răspuns adevărat în fața răului și a violenței. «Papa Francisc se află cu totul în acord cu această linie. Practica sa pastorală se exprimă tocmai în faptul că el ne vorbește încontinuu de îndurarea lui Dumnezeu. Milostivirea e ceea ce ne mișcă spre Dumnezeu [îndurarea e cea care ne atrage], în timp ce dreptatea ne sperie [...]. După părerea mea», continuă acest observator acut care e Benedict al XVI-lea, «asta scoate în evidență faptul că, sub strălucirea aparentă a siguranței de sine și a propriei dreptăți, omul de azi ascunde o cunoaștere profundă a rănilor sale și a josiției sale în fața lui Dumnezeu. El se află în așteptarea îndurării. Desigur nu e o întâmplare faptul că parabola bunului samaritean e în mod deosebit atrăgătoare pentru contemporani. Și asta nu doar pentru că în ea se subliniază foarte tare componenta socială a existenței creștine», ci și pentru că, observă Benedict, ea descrie cum «oamenii, în străfundul lor, așteaptă ca samariteanul să îi ajute, ca el să se aplece asupra lor, să toarne ulei pe rănilor lor, să aibă grijă de ei și să îi ducă la adăpost. În ultimă instanță ei știu că au nevoie de îndurarea lui Dumnezeu și de delicatețea lui. În duritatea lumii tehnologizate, în care sentimentele nu mai contează nimic, creștele însă așteptarea unei iubiri tămăduitoare care să le fie oferită gratuit. Mi se pare că în tema îndurării divine se exprimă într-un fel nou ceea ce înseamnă justificare prin credință. Pornind de la îndurarea lui Dumnezeu, pe care o caută cu toții, e posibil ca și azi să se interpreteze, de la început, nucleul fundamental al doctrinei justificării și să fie scos la lumină în toată importanța sa».²²

Această descriere a lui Benedict al XVI-lea a fost pe deplin primită de succesorul său. Sesizând în mod profund această nevoie pe care o avem cu toții, nevoie de îndurare din partea lui Dumnezeu, genialitatea papei Francisc a fost aceea de a fi propus un An Sfânt al Milostivirii. Papa (la fel ca Ioan Paul al II-lea și Benedict al XVI-lea, cum de-abia am văzut) are o sensibilitate profundă față de omul contemporan, are o capacitate impresionantă de a înțelege condiția acestuia, suferă pentru neliniștile și rănilor lui, ceea ce uneori surprinde și bulversează, în Biserică și în afara ei, pentru că rupe măsurile obișnuite, schemele consolidate, de o parte și de alta.

---

²¹ *Ibidem*, pp. 128-129.

²² *Ibidem*, p. 129.

La întrebarea intervievatorului: «*De ce, după părerea dumneavoastră, aceste vremuri și această umanitate au atât de mare nevoie de îndurare?*», papa Francisc răspunde: «Pentru că e o umanitate rănită, o umanitate care duce cu ea niște răni profunde. Nu știe cum să le trateze sau crede că chiar nu pot fie tratate». Așadar, aceasta e drama care se adaugă azi: «Considerăm răul nostru, păcatul nostru, ca fiind incurabil, ca ceva ce nu poate fi vindecat sau iertat. Lipsește experiența concretă a îndurării. Fragilitatea vremurilor în care trăim e și aceasta: că credem că nu există cale de răscumpărare, o mână care să te ridice, o îmbrățișare care să te salveze, care să te ierte, să te consoleze, să te inunde cu o iubire infinită, plină de răbdare, indulgentă; care te pune din nou pe drum».²³ În Papa se vede că înțelege problema și drumul: înțelege ceea ce sunt rănilile și ce anume le poate vindeca, cum pot fi vindecate.

Omul contemporan are nevoie de «experiența concretă a îndurării». Și în fața rătăcirii gândirii, care rănește atât de mulți oameni, Papa știe că nu poate fi recuperată ontologia – adică adevărul ființei umane, conștientizarea clară a acesteia – pur și simplu printr-un discurs corect despre om sau printr-o repetare continuă a doctrinei morale, ci doar prin experiența îndurării, care poate deschide larg mintea pentru a înțelege chiar și doctrina.

De aceea, pentru a răspunde rănilor profunde ale omului contemporan, Papa nu a organizat un congres despre îndurare, nu s-a limitat să propună o reflecție pe această temă, ci a promovat un gest care să permită, înainte de toate, ca noi să experimentăm îndurarea în timpul întregului an, însoțindu-ne să îl trăim, rechemându-ne continuu.

Pentru a interveni realmente în travaliul uman, pentru a-i răspunde omului concret, încărcat de povara fragilității sale, Biserica – și deci fiecare dintre noi – are nevoie, înainte de toate, să experimenteze îmbrățișarea îndurării lui Dumnezeu, astfel încât s-o poată comunica tuturor fraților oameni întâlniți de-a lungul drumului.

Acesta e scopul Jubileului Milostivirii, în continuarea metodei «șoptite» a lui Dumnezeu: să ajungă la toți prin ai Săi, adică prin Biserică, compania celor pe care El îi alege și care Îl recunosc. Propunând Bisericii Jubileul, Sfântul Părinte arată că nu cedează în fața greșelii de a

---

²³ Francisc, *Il nome di Dio è Misericordia. Una conversazione con Andrea Tornielli*, LEV-Piemme, Città del Vaticano-Milano 2016, pp. 30-31.

considera scontat individul ce trebuie să mărturisească îndurarea și „locul” în care acesta e generat.²⁴

Această conștientizare a scopului și a metodei se vede în acțiune, chiar din faptul că se pune întrebarea: «*De ce un Jubileu al Milostivirii? Ce înseamnă asta?*», și din modul de a răspunde: «Biserica» – adică fiecare dintre noi – «are nevoie de acest moment extraordinar. Nu spun: e bun pentru Biserică acest moment extraordinar. Spun: Biserica are nevoie de acest moment extraordinar. [...] În epoca noastră de schimbări profunde, Biserica este chemată să ofere contribuția sa specifică, făcând vizibile semnele prezenței și apropierii lui Dumnezeu. Și Jubileul este un timp favorabil pentru noi toți, deoarece contemplând Milostivirea Divină, care depășește orice limită umană [...], putem deveni martori mai convinși și eficienți».²⁵ Scopul e acela de a mărturisi. Metoda e contemplarea, adică adâncirea în experiența îndurării, pentru că primul nevoiaș e poporul creștin, adică noi, fiecare dintre noi.

Ce înseamnă, în ultimă instanță, toate astea pentru noi? «A ne îndrepta privirea spre Dumnezeu, Tată milostiv, și spre frații care au nevoie de milostivire înseamnă a ne îndrepta atenția asupra *conținutului esențial al Evangheliei*: Isus, Milostivirea făcută trup, care face vizibil pentru ochii noștri marele mister al Iubirii trinitare a lui Dumnezeu». De aceea, «a celebra un Jubileu al Milostivirii echivalează cu a pune din nou în centrul vieții noastre personale și a comunităților noastre specificul credinței creștine, adică pe Isus Cristos, pe Dumnezeul cel milostiv».²⁶ Da, insistă Papa în Bula de proclamare a Jubileului, «Isus Cristos e chipul îndurării Tatălui. Misterul credinței creștine pare să găsească în acest cuvânt toată sinteza sa. Ea a devenit vie, vizibilă și a atins propria culme în Isus din Nazaret».²⁷ Anul Sfânt, atunci, e «*pentru a trăi milostivirea*. Da, iubiți frați și surori, acest An Sfânt ne este oferit pentru a experimenta în viața noastră atingerea

---

²⁴ «Credința are nevoie de un loc în care să poată fi mărturisită și comunicată, iar acesta trebuie să fie corespunzător și proporționat cu ceea ce se comunică. Pentru a transmite un conținut doar doctrinar, o idee, probabil că ar fi suficientă o carte sau repetarea unui mesaj oral. Însă ceea ce se comunică în Biserică, ceea ce se transmite în tradiția sa vie, este lumina nouă care se naște din întâlnirea cu Dumnezeu cel viu, o lumină care atinge persoana în centrul ei, în inimă, implicând mintea, voința și afectivitatea sa» (Francisc, Scrisoarea enciclică *Lumen fidei*, 40). (<http://www.magisteriu.ro/lumen-fidei-2013/>)

²⁵ Francisc, *Audiență generală*, 9 decembrie 2015. (<http://www.magisteriu.ro/audienta-general-a-de-miercuri-9-dec-2015/>)

²⁶ *Ivi.*

²⁷ Francisc, *Misericordiae Vultus. Bula de proclamare a Jubileului Extraordinar al Milostivirii*, 11 aprilie 2015, 1.

dulce și suavă a iertării lui Dumnezeu, prezența sa alături de noi și apropierea sa mai ales în momentele de necesitate mai mare».²⁸ Isus cel înviat e cel care se apleacă asupra rănilor noastre azi.

«Așadar, acest Jubileu este un moment privilegiat pentru ca Biserica să învețe să aleagă numai „*ceea ce îi place mai mult lui Dumnezeu*”. Și, ce anume „*îi place mai mult lui Dumnezeu*”?» se întreabă papa Francisc. «A-i ierta pe fiii săi, a avea milostivire față de ei, pentru ca și ei să poată ierta la rândul lor pe frați, strălucind ca făclii ale milostivirii lui Dumnezeu în lume. [...]Jubileul va fi un „timp favorabil” pentru Biserică dacă vom învăța să alegem „*ceea ce îi place mai mult lui Dumnezeu*”, fără a ceda ispitei de a crede că există ceva care este mai important sau prioritar. Nimic nu este mai important decât a alege „*ceea ce îi place mai mult lui Dumnezeu*”, adică milostivirea sa, iubirea sa, duiosia sa, îmbrățișarea sa, mângâierile sale!».²⁹

Și, anticipând o eventuală obiecție, ca și cum ne-ar fi citit gândurile, papa Francisc adaugă: «Desigur, cineva ar putea să obiecteze: „Dar, părinte, Biserica, în acest An, n-ar trebui să facă ceva mai mult? Este corect a contempla milostivirea lui Dumnezeu, dar există multe nevoi urgente!”. Este adevărat, este mult de făcut, și eu cel dintâi nu încetez să amintesc asta. Însă trebuie ținut cont că, la rădăcina uitării milostivirii, este mereu *iubirea proprie*. În lume, aceasta ia forma căutării exclusive a propriilor interese, a plăcerilor și onorurilor unite cu voința de a acumula bogății, în timp ce în viața creștinilor se travestește adesea în ipocrizie și în mondenitate. Toate aceste lucruri sunt contrare milostivirii. Mișcările iubirii proprii, care fac străină milostivirea în lume, sunt așa de multe și numeroase încât adesea nu mai suntem în stare nici măcar să le recunoaștem ca limite și ca păcat. Iată pentru ce este necesar să recunoaștem că suntem păcătoși, pentru a întări în noi certitudinea milostivirii divine. „Doamne, eu sunt un păcătos; Doamne, eu sunt o păcătoasă: vino cu milostivirea ta”».³⁰

3. «Te-am așteptat zi și noapte»

²⁸ Francisc, *Audiență generală*, 9 decembrie 2015.

²⁹ «Și necesara operă de reînnoire a instituțiilor și structurilor Bisericii este un mijloc care trebuie să ne conducă să trăim experiența vie și dătătoare de viață a milostivirii lui Dumnezeu care, singură, poate garanta Bisericii să fie cea cetate așezată pe un munte care nu poate să rămână ascunsă (cf. *Mt 5,14*). Strălucește numai o Biserică milostivă! Dacă, și numai pentru un moment, ar trebui să uităm că milostivirea este „*ceea ce îi place mai mult lui Dumnezeu*”, orice efort al nostru ar fi zadarnic, pentru că am deveni sclavi ai instituțiilor noastre și ai structurilor noastre, oricât de reînnoite ar putea să fie. Dar am fi mereu sclavi.» (Francisc, *Audiență generală*, 9 decembrie 2015).

³⁰ Francisc, *Audiență generală*, 9 decembrie 2015.

Acum, fiecare dintre noi are posibilitatea de a se compara cu acest cuvânt plin de autoritate al papei Francisc, care coincide cu cel al lui Ioan Paul al II-lea și cu al lui Benedict al XVI-lea, așa cum a afirmat cel din urmă. «Originea uitării milostivirii» e faptul că predomină alte interese. Profeții ne mută mereu din poziția în care suntem. Dar tocmai a fi disponibili la mutare e speranța noastră.

Recitind aceste texte, nu am putut să nu mă gândesc cum, într-o situație deosebit de provocatoare – cum a fost cea de la începutul lui '68, imediat după ocuparea Universității Catolice (la care au participat mulți din GS) –, don Giussani a identificat esența chestiunii în faptul că noi nu îl așteptam pe Domnul «zi și noapte»; aveam alte interese și lucruri mai importante de făcut decât să «Îl așteptăm zi și noapte». Referitor la acea situație, don Giussani afirma fără ezitare: «Înțelegerea situației și a lucrurilor ce trebuie făcute [...] ne-a lipsit [...] pentru că nu Îl așteptăm zi și noapte». De ce? Ce anume înseamnă că nu Îl așteptam? Înseamnă că așteptam altceva, că se așteptase ceva altceva mai mult de asta, adică centrul nostru nu era Cristos. «Astfel – după părerea mea – dacă L-am fi așteptat zi și noapte, și atitudinea alor noștri, în conviețuirea lor din Universitatea Catholică, ar fi fost diferită; a fost atât de generoasă, dar cât de adevărată?». Pentru don Giussani, de fapt, «adevărul gestului nu se naște din șiretenia politică», ci din «a-L aștepta zi și noapte; altfel discursul nostru se confundă cu cel al celorlalți, și devine instrument al discursului celorlalți. Putem să ne facem treburile noastre și să asumăm ca paradigmă, fără ca nici măcar să ne dăm seama, pe cea a tuturor, paradigma oferită de toți ceilalți. Din a-L aștepta zi și noapte se distinge discursul nostru, [se disting] acțiunile noastre».³¹

Nu e o problemă de coerență sau de a avea ideile deja clare. Pentru că poate fi «așteptat zi și noapte» chiar și în aproximația tuturor tentativelor pe care le facem, chiar și scontând propria micime. E o chestiune de dorință, de așteptare. De fapt mereu se așteaptă ceva, se dorește ceva, afirmând ca punct «ultim» în fiecare moment, «trăind chiar și numai 5 minute»:³² dacă nu e Cristos, ceea ce se așteaptă, ceea ce se dorește, atunci în mod obligatoriu e altceva. Dar asta înseamnă că de la acest altceva, și nu de la Cristos și de la întâlnirea vie cu El, de la comuniunea cu El, de la edificarea prezenței Sale în lume, ne așteptăm la o schimbare a

---

³¹ ARHIVA ISTORICĂ A ASOCIAȚIEI ECLEZIALE MEMORES DOMINI (ASAEMD), *Document audiovizual*, Ziua de reculegere de Advent a Grupului adult, Milano, 19 noiembrie 1967; vezi și A. Savorana, *Vita di don Giussani*, Bur, Milano 2014, p. 391ss.

³² L. Giussani, *Sensul religios*, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice, București 200, p. 90.

lucrurilor, a situației – personale și sociale –. Problema nu e imaturitatea încercărilor pe care le facem, ci dacă dorința și așteptarea prezenței Sale sunt punctul de origine a felului în care ne mișcăm.

«Eventual [mai spunea don Giussani, cu aceeași ocazie, în noiembrie 1967] nu ne-o spunem explicit, dar se dorește altceva mai mult decât asta. Acesta nu e un principiu – fiți atenți –, nu se poate afirma doar ca principiu o dată, trebuie să fie un principiu recuperat în fiecare zi. Trebuie să fie un *habitus* mental, trebuie să fie o mentalitate. Trebuie să includă totul, ce e drept, ce e incorect, meritul și greșala, ziua și noaptea: „Te-am așteptat zi și noapte”. În acest sens gândiți-vă, vă rog, cum originea, în fond, a toate – ar fi originea unei posibile defecțiuni sau a absenței acestei așteptări, sau faptul că această dorință nu creează un *habitus* mental, o mentalitate –, cum totul depinde de faptul că se astupă urechile față de profeția ce ni se face. Pentru că Dumnezeu trimite profetul ca să ne atragă atenția. Vocația se împlinește mereu prin profeție, prin vocea unui profet, întotdeauna. Înțelegeți cum la origine se află – și așa se concretizează, fără a fi banalizată dorința, acel „Vino” despre care vorbeam adineori – o neascultare față de comuniunea noastră? Pentru că grupul e profeția, e punctul de atenționare, e locul de rechemare. Aici e rădăcina amară, putredă. Și, în mod ciudat, chiar atât de echivocă e poziția pe care putem s-o avem în această privință; fiindcă să valorizezi grupul nu înseamnă să îl valorizezi din punct de vedere sentimental, nu înseamnă să îl valorizezi ca și cum am fi toți cot la cot, ca și cum ne-am ține cu toții de cald, ci ca discurs»,³³ ca judecată adică.

Don Giussani nu a făcut altceva decât să ne recheme constant la această așteptare a Lui zi și noapte, care e esențială pentru a trăi. De câte ori, în fața permanentei indiferențe a fiecăruia dintre noi, în fața trădării, nu ne-a rechemat, fără să se scandalizeze: «Pentru a înțelege ce este trădarea, dragii mei, trebuie să ne gândim la distracția noastră, fiindcă e o trădare să trăim zilele, săptămânile, lunile ... aseară, de exemplu, când ne-am gândit la El? Când ne-am gândit cu seriozitate, cu inima, în ultima lună, în ultimele trei luni, din octombrie până acum? Niciodată. Nu ne-am gândit la el așa cum făceau Ioan și Andrei în timp ce-l priveau vorbind. Dacă ne-am pus întrebări despre El, a fost din curiozitate, analiză, exigență de analiză, de căutare, de clarificare, de lămurire. Dar să ne fi gândit la El așa cum cineva, cu adevărat îndrăgostit, se gândește la persoana de care s-a îndrăgostit (și acolo se întâmplă rar deoarece totul e calculat în

---

³³ ASAEMD, *Document audiovizual*, Ziua de reculegere de Advent a Grupului Adult, Milano, 19 noiembrie 1967.

funcție de un rezultat!) în mod pur, în mod absolut, total detașat, ca pură dorință de bine».³⁴ Așa cum rar ni se întâmplă să ne gândim la El ca la o Prezență prezentă, iubită! Ar fi de-ajuns să facem comparația cu discipolii în zilele ce au urmat Paștilor, după ce L-au văzut înviat: ce anume domina în gândurile lor, ce predomina în privirea lor? Erau cu toții cuprinși de o Prezență care le lua frica și tristețea. Mi-a scris cineva: «Am citit din întâmplare scrisoarea aceasta simplă a lui Emily Dickinson către o prietenă. M-a impresionat, pentru că am simțit că descrie foarte pe scurt dorul de Cristos: „*Morning without you is a dwindled Dawn*” [Dimineața fără tine e un Răsărit știrbit]. În toată confuzia, doar afecțiunea pentru El schimbă viața și fără El viața nu are același gust – *a dwindled Dawn*».³⁵

În 1982, participanților la primele Exerciții ale Fraternității, uitându-se la chipurile celor prezenți, gândindu-se la prospețimea întâlnirii care îi cucerise și îi adusese până acolo, le spunea: «Cine știe de ce încă mai suntem mișcați atât de tare, cum am fost mișcați la Varigotti», adică la începuturile GS. Și continua: «V-ați făcut mari: în timp ce v-ați asigurat o capacitate umană în meseria voastră, apare, ca fiind posibilă, o îndepărtare de Cristos (comparativ cu emoția puternică resimțită cu mulți ani în urmă, a circumstanțelor din urmă cu mulți ani, mai ales). [...] E ca și cum Cristos ar fi departe de inimă».³⁶

Și noi? Simțim oare urgența de a fi iertați, de a fi luați în brațe din nou, pentru toate căderile noastre, pentru distragerea noastră, pentru uitarea noastră complice care ne invadează zilele, pentru trădarea noastră, pentru mizeria noastră? Ce anume predomină în viața noastră – în gândurile noastre și în privirea noastră – în aceste vremuri de confuzie, de rătăcire? Simțim oare nevoia îndurării Sale? Sfântul Bernard exprimă foarte bine asta prin următoarele cuvinte: «Primul adevăr al omului apare în momentul în care își recunoaște propria mizerie».³⁷

Dar recunoașterea mizeriei proprii nu ajunge; marchează începutul adevărului de noi, dar nu ajunge. De multe ori, de fapt, ne dăm seama de cât de insuficientă e. E nevoie ca cineva să trezească în noi nevoia de a fi iertați.

---

³⁴ L. Giussani, *Se poate trăi așa?*, Galaxia Gutenberg, Cluj 2010, p. 318-319.

³⁵ Cfr. «April 1885, (L 981)», în *The Letters of Emily Dickinson*, Edited by Thomas H. Johnson, Associated Editor: Theodora Ward, Cambridge MA, The Belknap Press of Harvard University Press, 1958.

³⁶ L. Giussani, «La familiarità con Cristo», *Tracce-Litterae Communionis*, n. 2, februarie 2007, p. 2.

³⁷ «*Primus veritatis gradus est, primum seipsum attendere, seu propriam miseriam agnoscere*» (Sfântul Bernard din Chiaravalle, *De gradibus humilitatis et superbiae*, PL 182, col. 948).

La asta ne cheamă Anul Milostivirii, ca ocazie de a deveni conștienți de cât de multă nevoie avem ca El să se aplece asupra distragerii noastre, asupra rănilor noastre, ca să ne atragă din nou, asemeni discipolilor după dezorientarea rămasă în urma pătimirii și morții Sale. E ca și cum am avea nevoie de ceea ce spunea Dostoievski: «Vreți, în schimb, să-i dați o pedeapsă mult mai grea, o osândă cumplită, cea mai cumplită din câte există, în așa fel ca să-l salvați de la pieire și să-i regenerați definitiv sufletul? Dacă da, atunci copleșiți-l cu mărinimia dumneavoastră! Veți vedea cum se va înfiora, cum se va cutremura toată ființa lui: „Voi fi în stare să suport atâta dragoste, atâta bunătate? Merit eu oare toate astea?”».³⁸ E ceea ce face Dumnezeu cu noi: «ne copleșește» pentru un an cu Îndurarea Sa, pentru ca să putem ajunge la sfârșitul anului să fim mai siguri de această îndurare și astfel să Îl putem mărturisi.

Trebuie să creștem în «convingerea milostivirii». De asta e în interesul nostru să ascultăm glasul Papei, profetul pe care Dumnezeu ni l-a dat ca să îndrume pe poprul Său în aceste vremuri de cotituri epocale: «Acest An Extraordinar este și el dar al harului. A intra prin acea Poartă înseamnă a descoperi profunzimea milostivirii Tatălui care-i primește pe toți și merge personal în întâmpinarea fiecăruia. El este cel care ne caută! El este cel care vine în întâmpinarea noastră! Va fi un An în care să creștem în convingerea milostivirii. Cât se greșește împotriva lui Dumnezeu și a harului său atunci când se afirmă înainte de toate că păcatele sunt pedepsit de judecata sa, fără a pune în schimb înainte de asta că sunt iertate de milostivirea sa (cf. Augustin, *De praedestinatione sanctorum*, 12, 24)! Da, este chiar așa. Trebuie să punem milostivirea înaintea judecății și în orice caz judecata lui Dumnezeu va fi mereu în lumina milostivirii sale. Așadar, a trece prin Poarta Sfântă să ne facă să ne simțim *părtași de acest mister de iubire, de duioșie*. Să abandonăm orice formă de frică și de teamă, pentru că nu se potrivește celui care este iubit; mai degrabă să trăim *bucuria întâlnirii cu harul care transformă totul*».³⁹

Trebuie să crească în noi certitudinea că îndurarea e unicul adevărat răspuns la situația omului de azi, la violențe, la răni, la greutățile și contradicțiile pe care le trăim.

Papa subliniază astfel urgența îndurării: «Să simțim puternică în noi bucuria de a fi fost reînnoiți de Isus, așa cum Bunul Păstor a venit ca să ne caute fiindcă ne rătăciserăm».⁴⁰ Și lămurește că

---

³⁸ F.M. Dostoevskij, *Frații Karamazov*, Bur, Milano 1998, p. 1005.

³⁹ Francisc, *Jubileul Extraordinar al Îndurării: Omilia Sfintei Liturghii și Deschiderea Sfintei Porți*, 8 decembrie 2015. (<http://itrc.ro/sfanta-liturghie-si-deschiderea-portii-sfinte-8-decembrie-2015/>)

⁴⁰ Francisc, *Omilia Primelor Vespere ale Duminicii Divinei Îndurări*, 11 aprilie 2015.

acesta e «acesta este obiectivul pe care Biserica îl are în acest An Sfânt. Astfel vom întări în noi certitudinea că milostivirea poate contribui realmente la edificarea unei lumi mai umane. În special în aceste timpuri ale noastre, în care iertarea este un oaspete rar în locurile vieții umane, chemarea la milostivire devine mai urgentă, și asta în orice loc: în societate, în instituții, în muncă precum și în familie».⁴¹

Doar atingând această certitudine, care ne face să traversăm orice frică, orice solitudine, orice dubiu, vom putea înfrunta provocările enorme ale acestor schimbări epocale cu unica armă eficientă, și anume mărturia, scop ultim al Anului cel Sfânt: «De asta am proclamat un *Jubileu Extraordinar al Îndurării* [...], ca să facă mai puternică și mai eficientă mărturia credincioșilor»,⁴² așa cum a făcut Isus cu discipolii.

«Sunt naivi cei care cred că aceasta poate să schimbe lumea?»; e ca și cum Papa ar anticipa în sinea lui întrebările noastre! «Da, omenește vorbind sunt nebuni, dar „nebulia lui Dumnezeu este mai înțeleaptă decât oamenii și slăbiciunea lui Dumnezeu este mai puternică decât oamenii” (*I Cor 1,25*)».⁴³ Această convingere a sfântului Paul e cea care l-a făcut pe papa Francisc să le spună episcopilor din Mexic: «Unica forță capabilă să cucerească inima oamenilor e tandrețea lui Dumnezeu. Ceea ce încântă și atrage, ceea ce pleacă și învinge, ceea ce deschide și eliberează din lanțuri nu e forța instrumentelor sau duritatea legii, ci chiar slăbiciunea atotputernică a iubirii divine, care e forța irezistibilă a tandreței sale și promisiunea ireversibilă a îndurării sale». Dar «dacă privirea noastră nu mărturisește că l-a văzut pe Isus, atunci cuvintele pe care ni le amintim despre El rezultă a fi doar niște figuri retorice goale. Poate exprimă nostalgia celor care nu îl pot uita pe Domnul, dar oricum sunt doar bâlbâiala unor orfani lângă mormânt. Cuvinte, la urma urmei, incapabile să împiedice ca lumea să fie abandonată și redusă la propriile-i puteri disperate».⁴⁴

Să lăsăm ca, în aceste zile, inima noastră să se deschidă în fața acestei îndurări, ascultând, respectând tăcerea, pentru ca ceea ce vom asculta să ne schimbe și prezența Sa să poată domina în noi, așa cum a dominat în viața discipolilor după înviere. Dacă suntem împreună, e ca să ne ajutăm în acest sens.

---

⁴¹ Francisc, *Audiență generală*, 9 decembrie 2015.

⁴² Francisc, *Misericordiae Vultus. Bula de Proclamare a Jubileului Extraordinar al Milostivirii*, 11 aprilie 2015, 3.

⁴³ Francisc, *Audiență generală*, 9 decembrie 2015.

⁴⁴ Francisc, *Discurs ținut în cadrul întâlnirii cu Episcopii din Mexic*, Ciudad de Mexico, Mexic, 13 februarie 2016.